

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/EO.2016.020>

III konferencja naukowa „Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku” (Bydgoszcz 8–9 listopada 2016 roku)

W dniach 8–9 listopada 2016 roku Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy zorganizowało trzecią edycję konferencji naukowej „Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku”. Wzięło w niej udział blisko 30 historyków, analityków i wojskowych z całej Polski. Reprezentowali oni bardzo różnicowane ośrodki badawcze – obok pracowników uczelni wyższych referaty wygłaszali przedstawiciele jednostek wojskowych, a także czasopism specjalistycznych. Ważnym celem konferencji była integracja badaczy konfliktów zbrojnych po 1945 r., jak również analiza problemów naukowych z nimi związanych.

Doktor Mirosław Giętkowski w czasie przemówienia otwierającego konferencję zwrócił uwagę na wyzwania stojące przed badaczami wojen, które miały miejsce po 1945 r. Następnie prowadzący konferencję dr Łukasz Nadolski poprosił uczestników o zadawanie pytań prelegentom i jak najszerzą dyskusję.

Pierwszy referat wygłosił dr Tomasz Gliniecki, który zaprezentował znaczenie gazety „Czerwona Prawda” dla propagandowych działań Federacji Rosyjskiej. Szczególne wrażenie na słuchaczach, biorąc pod uwagę liczne naloty na cele cywilne w Syrii, zrobiła okładka ukazująca dwóch rosyjskich lotników z podpisem „Asy syryjskiego nieba”.

Następne wystąpienie, wygłoszone przez mjr. Mirosława Skowrońskiego, dotyczyło zaangażowania Federacji Rosyjskiej w konflikt domowy w Syrii. Zwrócono w nim uwagę na sytuację geopolityczną w regionie i stosunki etniczne panujące w tym kraju. Prelegent zaznaczył, że konflikt

ma wymiar religijny i gospodarczy (kwestia komercyjnych ropociągów). Wśród głównych celów Rosji zostało wymienione utrzymanie przy władzy Bashara al-Assada, jak również wzmocnienie własnej pozycji mocarstwowej. Po zakończeniu prezentacji doszło do dyskusji, w czasie której prof. Krzysztof Kubiak zwrócił uwagę, że wojna domowa w Syrii jest elementem szerszego konfliktu sunicko-szyickiego, który ma miejsce obecnie na bliskim wschodzie.

Temat syryjski kontynuował dr Łukasz Nadolski, który opowiedział o sukcesach rebelianckiej obrony przeciwlotniczej latem 2016 r. Wystąpienie skupiło się na zestrzeleniu 8 lipca 2016 r. przez ISIS rosyjskiego śmigłowca Mi-35. Uczestnicy konferencji mogli obejrzeć film ukazujący sukces ISIS, a zdarzenia prezentowane na ekranie były na bieżąco komentowane przez widzów.

Kolejny blok tematyczny konferencji dotyczył wojny na Ukrainie i został rozpoczęty wystąpieniem prof. dr. hab. Waldemara Rezmera. Prelegent przeanalizował sytuację wewnętrzną Ukrainy, zwracając szczególną uwagę na wiele problemów tego kraju (duża mniejszość rosyjska, olbrzymie kłopoty gospodarcze, rozwarstwienie społeczeństwa itd.), który oficjalnie, od 2015 r., za głównego przeciwnika uznaje Federację Rosyjską. Profesor Rezmer zaznaczył, że Polska polityka wobec Ukrainy ma w znacznym stopniu charakter życzeniowy. W czasie dyskusji, która się wywiązała, poruszona została kwestia możliwości bojowych armii ukraińskiej. Zwrócono uwagę, że ciężki sprzęt (czołgi, BWP) z czasów sowieckich przechowywany w magazynach przez Ukraińców, chociaż odbiega pod względem możliwości technicznych od współczesnych pojazdów, łatwo można ponownie przywrócić do służby.

Referat dr. hab. Macieja Krotofila poruszył kwestię powtarzalności historii na przykładzie ukraińskich dziejów po zakończeniu I wojny światowej i obecnego konfliktu u naszego wschodniego sąsiada. Występuje wiele podobieństw pomiędzy sytuacją z początku XX i XXI w.: słaba armia, kwestionowanie lojalności części kadry oficerskiej, brak możliwości wykorzystania potencjału mobilizacyjnego czy też duże znaczenie oddziałów ochotniczych. Doktor hab. Krotofil zauważył, że za pierwszym razem nie udało się Ukraińcom obronić niepodległości, a ich obecny los daleki jest od pewnego.

Kolejny prelegent, Wojciech Koźmic, znajdował się na Majdanie w czasie walk ulicznych w 2014 r., na Krymie podczas przejmowania władzy przez Rosjan, jak również w Donbasie po obu stronach frontu. Unikatowe doświadczenia umożliwiły zaprezentowanie przebiegu działań wojennych

oraz ewolucji sił zbrojnych Ukrainy i republik separatystycznych na podstawie bardzo ciekawego, własnego, materiału fotograficznego.

Temat ukraiński kontynuował dr Kazimierz Kraj, który opisał radziecko-rosyjską koncepcję działań specjalnych. Zwrócił uwagę, że Rosjanie analizują wszystko z punktu widzenia przestrzeni geograficznej. Jednocześnie jasno wskazywał, że rosyjskie badania nad działaniami specjalnymi sięgają lat 20. XX w. („aktywne szpiegostwo”). Rosjanie wykorzystali te rozwiązania w czasie działań na Krymie i w Donbasie.

Następny referat zupełnie zmienił tematykę poruszaną na konferencji. Podpułkownik dr Jacek Lasota przeanalizował sztukę wojenną w czasie rewolucji kubańskiej. Kuba miała wiele problemów w latach 50. XX w. (zależność od USA, korupcja, niezadowolenie z rządów Batisty itd.). Siły dowodzone przez Fidela Castro okazały się znacznie wydolniejsze od strony rządowej. Doskonałym przykładem była operacja „Verano”, w czasie której 12 000 żołnierzy walczyło z 300 partyzantami. Pomimo dysproporcji sił działania wojsk Batsity zakończyły się fiaskiem. Siły rządowe straciły 207 żołnierzy, a partyzanci tylko 27. Analiza jasno wskazuje, jak ważne było odpowiednie przygotowanie sił partyzanckich do działań bojowych.

Tematykę operacji partyzanckich i antypartyzanckich kontynuował płk dr hab. Juliusz Tym, który przedstawił taktykę zamachów terrorystycznych przeciwko siłom Task Force „White Eagle” w Afganistanie. Autor zaprezentował także film ukazujący atak lotniczy na stanowisko rebelianckiej wyrzutni rakiet. Ponawiane ataki doprowadziły do zniszczenia celu.

Doktor Łukasz Jureńczyk opisał polską perspektywę wojny w Afganistanie. Zaprezentował siły, taktykę i problemy polskiego kontyngentu wojskowego. Wśród poruszanych zagadnień pojawiła się kwestia incydentu w Nanghar Khel i jego wpływu na polskich żołnierzy czy też PTSD (ang. *posttraumatic stress disorder* – zespół stresu pourazowego).

Kolejne trzy wystąpienia koncentrowały się na wojnie indochińskiej. Doktor Przemysław Benken zwrócił uwagę na brak dostępu do materiałów archiwalnych strony wietnamskiej. Można je w pewnym stopniu zastąpić dokumentami znajdującymi się w Instytucie Pamięci Narodowej, zwłaszcza powstałymi w attachacie wojskowym w Hanoi. Zebrane przez polskich oficerów informacje okazały się interesujące i zaskakująco wiarygodne.

Jarema Słowiak ukazał spór amerykańskiej historyków na temat szans odniesienia sukcesu w Wietnamie. Można tu wyodrębnić dwie szkoły. Ortodoksyjna uważała interwencję za błąd, który wepchnął USA w militarne i polityczne grzęzawisko. Nowsza szkoła, rewizjonistyczna, uznaje, że popełniono błędy, ale wojna była do wygrania. Prelegent zaprezentował tak-

że postać generała Williama Westmorelanda i sposób, w jaki zmieniało się podejście historyków do jego osoby.

Pierwszy dzień konferencji zakończył dr Robert Rybak, który przybliżył analizy operacyjne działań wojennych w Wietnamie realizowane przez Siły Zbrojne Wojska Polskiego. Z jego badań wynika, że polscy żołnierze bardzo dokładnie badali wydarzenia w Indochinach (a także na Bliskim Wschodzie). Szczególnie zwracano uwagę na nowy sprzęt używany przez siły USA, wykorzystanie śmigłowców i walkę radioelektroniczną.

Drugiego dnia konferencji rozpoczął prof. dr hab. Krzysztof Kubiak, który przedstawił mało znany epizod konfliktu rodezyjskiego – brytyjską blokadę morską Beiry w latach 1966–1975. Był to doskonały przykład życzeniowego myślenia polityków (w tym przypadku brytyjskich). Wobec ogłoszenia przez Rodezję niepodległości Londyn zdecydował się na sankcje ekonomiczne i blokadę Beiry. W ciągu dziewięciu lat brało w niej udział 76 okrętów i jednostek pomocniczych Royal Navy. Zdołały one zawrócić tylko pięć statków. Nie wpłynęło to na działanie Rodezji, a patrole wyczerpywały technicznie okręty brytyjskie.

Następny referat wygłoszony przez dr. Andrzeja Drzewieckiego analizował różne aspekty „zimnej wojny”, której przyczyny były znacznie bardziej skomplikowane, niż można by sądzić. ZSRR, ze względu na słabszą gospodarkę, od początku znajdowało się w trudnej sytuacji. Prelegent zaznaczył, że zakończenie „zimnej wojny” nie przyniosło powszechnego pokoju, a wyścig zbrojeń pomiędzy głównymi państwami trwa do dziś.

Doktor Jacek Jędrusiak ukazał studia operacyjne zachodniego teatru działań wojennych prowadzone w Warszawskim Okręgu Wojskowym. Zwrócił uwagę na problemy, jakie napotkali oficerowie WOW w czasie tych prac.

W kolejnym wystąpieniu dr Paweł Piotrowski zaprezentował plany operacyjne Wojska Polskiego w latach 1950–1990. Skupił się on na latach 40. i 50. XX w. Pierwsze plany były dziełem Stefana Mossora, który zakładał, że przeciwnikiem będą ponownie Niemcy, a Wojsko Polskie, wspólnie z Armią Czerwoną, będzie się bronić na linii Odry i Nysy. Kolejne koncepcje powstały już po konsultacjach z ZSRR. Wojsko Polskie miało działać w pasie nadmorskim, na kierunku duńskim, a znaczącą rolę w działaniach bojowych miała odegrać broń atomowa.

Następny referat odszedł od kwestii zimnowojennych. Doktor Krzysztof M. Gaj zaproponował wzmocnienie polskiej obrony terytorialnej oddziałami broni pancernej. Prelegent przypomniał, że w czasach PRL zmechanizowane dywizje rezerwowe posiadały 184 czołgów (150 T-34/85 i 34 T-55). Czołgi znajdują się na wyposażeniu jednostek obrony terytorial-

nej Wielkiej Brytanii, Niemiec i USA. Byłyby one poważnym wzmocnieniem polskich jednostek OT. Prelegent proponował utworzenie batalionów pancernych obrony terytorialnej uzbrojonych w czołgi T-72, opierając się na brytyjskich wzorcach organizacyjnych. Referat wywołał ożywioną dyskusję, która trwała blisko godzinę. Nie tylko rozmawiano o samym pomysśle, ale także o roli i wartości czołgów na współczesnym polu walki. Zwrócono uwagę, że broń pancerna odgrywa dużą rolę w czasie obecnej wojny na Ukrainie.

Doktor Wojciech Mazurek opisał, jak doświadczenia II wojny światowej wpłynęły na rozwój sił desantowych Układu Warszawskiego na Bałtyku w latach 1955–1991. Prelegent zaznaczył rolę jednostek projektu 770 (polskiej konstrukcji), a także innych w działaniach UW. W drugiej połowie lat 80. XX w., ze względu na rozwój uzbrojenia, zwłaszcza rakiet do zwalczania okrętów, zaczęto odchodzić od planów wielkich operacji desantowych na Bałtyku, gdyż byłyby one zbyt łatwym celem dla nieprzyjaciela.

Także kolejny referat dotyczył czasów „zimnej wojny”. Doktor Zbigniew Zielonka opisał koncepcję wykorzystania przez NATO min jądrowych. Pomysł pojawił się w latach 50. XX w. Za ich pomocą zamierzano niszczyć różne obiekty i blokować ruch wojsk układu warszawskiego za pomocą tzw. pasa Trettnera. Był to przykład taktyki spalonej ziemi, który pociągnęły za sobą olbrzymie straty wśród ludności cywilnej.

Doktor Stefan Pastuszewski ukazał losy żołnierza w czasie wojny 1999 r. na podstawie losów poety i rezerwisty Vladimira Jagličicia. Prelegent zaprezentował psychikę serbskiego żołnierza wobec zagrożenia inwazją państw NATO.

Kolejne referaty skupiały się na różnych konfliktach bliskowschodnich. Doktor hab. Jarosław Centek opisał jeden z końcowych epizodów operacji „Kadesz” w 1956 r. – zdobycie Szarm el-Szejk i otwarcie Cieśniny Tirańskiej. Miało to kluczowe znaczenie dla strony izraelskiej. Prezentacja ukazała siły obu stron, a także przebieg walk.

Doktor Łukasz Przybyło przedstawił biografię wojskową Ariela „Arika” Szarona w latach 1947–1956. Referent opowiedział wiele mało znanych faktów z życia słynnego izraelskiego generała i polityka.

Ostatnią część konferencji rozpoczęła Justyna Przyjemaska, która opisała konflikt kurdyjsko-turecki. Zaprezentowane zostały jego przyczyny i przebieg, a także perspektywy na przyszłość.

Natomiast Piotr Gawor ukazał zagrożenia asymetryczne i ich wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe na przykładzie konfliktu zbrojnego pomiędzy Hezbollahem a Izraelem. Prelegent zauważył, że koniec świata dwubiegunowego przyniósł nowe zagrożenia na świecie.

Ostatni referat konferencji wygłosił dr Mariusz Gołdysiak, który zaprezentował przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Mołdawii. W czasie wystąpienia dużo miejsca zostało poświęcone roli wojsk rosyjskich w walkach o Naddniestrze.

W ten sposób III konferencja naukowa „Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku” dobiegła końca. Bez wątpienia było to bardzo udane wydarzenie naukowe. Referaty prezentowały generalnie wysoki poziom. Olbrzymią zaletą tej konferencji (jak również jej poprzednich edycji) były dyskusje toczone przez uczestników. Po zakończeniu wystąpień referentom zadawano pytania, wymieniano się uwagami i dzielono doświadczeniami. Wydłużyło to oczywiście czas konferencji, ale jednocześnie znacząco ją wzbogaciło.

Łukasz Nadolski